

Таблиця 4. Рейтингові показники країн за графою оподаткування

Індикатор / країна	Україна	РФ	Польща	Білорусь	Латвія
Виплати (кількість)	147	11	40	107	7
Час (години)	736	320	395	901	279
Загальна податкова ставка (% прибутку), в тому числі:	57,2	48,3	42,5	99,7	33
– податок на прибуток;	12,3	10,9	17,3	22,1	2,2
– податок і виплати з заробітної плати;	43,1	31,8	21,9	39,6	27,2
– інші податки	1,9	5,7	3,3	38,1	3,7
Місце в рейтингу за графою «оподаткування»	181	103	151	183	45
Загальне місце в рейтингу	142	120	72	58	27

Джерело: таблиця розроблена авторами на основі даних Світового банку.

навантаження в іншій формі. Зауважимо, що згідно з новим Податковим кодексом планується введення умов, які фактично унеможливають вихід підприємств на податкові канікули, заборона відносити до видатків витрати у сфері послуг, відміна спеціального режиму для діяльності технопарків тощо.

У подальшому планується продовжити дослідження з метою оцінки наслідків впровадження нового податкового кодексу, адже зараз всі результати мають лише прогностичний характер.

Висновки

Проблема оподаткування тісно пов'язана з питанням забезпечення зростання виробництва та збереження високої норми прибутку. Податкова система України потребує якісних реформ (частина яких врахована в прийнятому Податковому кодексі України), при проведенні яких слід враховувати можливі впливи цих реформ на процес економічного зростання.

З проведеного дослідження випливає, що популярне твердження про переваження економіки країни податками не підтверджується на практиці. Проте зниження ставок податків дає великий економічний та соціальний ефект. При цьому зменшення сукупного податкового навантаження на декілька відсотків суттєво не впливає на збільшення фіскальних зборів. Реформування податкової системи повинно стосуватися всіх аспектів процесу стягування податків, забезпечувати прозорість та чітку регламентованість фіскальних заходів. Держава повинна заохочувати виробників інвестувати зароблені кошти у тех-

нологічне переозброєння виробництва, використовуючи для цього гнучку систему податкових заходів. Це сприятиме розширенню вітчизняного виробництва, зменшенню показників безробіття та підвищенню рівня стабільності у суспільстві.

Література

1. Алексєєв А.А., Кравець Т.В. Модель оподаткування з урахуванням відтворення виробництва // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2007. – Вип. 93. – С. 46–48.
2. Балацкий Е.В. Воспроизводственный цикл и налоговое бремя // Экономика и математические методы. – 2000. – Т. 36. – № 1. – С. 3–16.
3. Кравець Т.В. Моделювання податкового навантаження з урахуванням технічного прогресу / А.А. Ситенко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2010. – №4. – С. 101–107.
4. Податковий кодекс України від 3.12.10 // Голос України №№229–230 (4979–4980). – 2010.
5. Ситенко А.А. Модель податків з урахуванням технічного прогресу // Шевченківська весна: Економіка, матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених / За заг. ред. проф. В.Д. Базидевича: у 2-х т. – К.: ТОВ «Сталь», 2010. – Вип. VIII. Том 1. – С. 567.
6. Doing Business 2010: Reforming through Difficult Times. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>
7. Kravets T. Modeling of Taxation that Considers Reproduction // Vilnius University: Economics. – 2008. – Vol. 83. – P. 71–76.

Т.Г. КУЧЕРУК,
к.е.н., докторант, Науково-дослідний економічний інститут

Цілепокладаюча оцінка науково-дослідної діяльності за умов інноваційно орієнтованого економічного розвитку регіонів України

У статті визначено цілепокладаючу оцінку науково-дослідної діяльності, досліджуються особливості функціонування економіко-організаційного механізму державного регулювання за умов інноваційно орієнтованого економічного розвитку регіонів України.

В статье определена целеполагающая оценка научно-исследовательской деятельности, исследуются особенности функционирования экономико-организационного механизма государственного регулирования в условиях инновационно ориентированного экономического развития регионов Украины.

In the article it is determined the goals oriented evaluation of scientific research activity, the features of economic-organizational mechanism of state governing in the frame of innovation-oriented economic development of Ukrainian regions are investigated.

Постановка проблеми. Україна визначила інноваційний напрям розвитку як один із пріоритетних у підвищенні конкурентоспроможності економіки країни, яка залежить від складної взаємодії багатьох чинників, головними серед яких є розвиток науки та ступінь використання її досягнень, рівень освіти населення, інноваційна активність суб'єктів господарювання, специфіка інноваційного процесу та стан зовнішнього середовища. Втім, особливість побудови сучасної глобальної інноваційної системи полягає в орієнтації на підпорядкування національних, регіональних та корпоративних інноваційних систем та їхніх елементів разом із вилученням властивих їм переваг на користь ТНК. Це загрожує для України переорієнтацією передових галузей науки на виконання іноземних замовлень [1, с. 3]. Відомо, що Україна посідає четверте місце в світі в ракетно-космічній галузі, шосте – серед виробників авіаційної техніки, четверте – серед виробників авіаційних двигунів і газотурбінних установок, дев'яте – у виробництві надчистих матеріалів для напівпровідників. Разом із тим у зв'язку із зростаючою відкритістю національної економіки, посилюється міжкраїнова конкуренція регіональних структур. Зазначена тенденція призводить до посилення імпортозалежності окремих регіонів від наукоємних товарів і послуг, локалізації трудо- та ресурсомістких, а також екологічно небезпечних виробництв.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Природно, що науковий інтерес до цієї проблематики в українській економічній науці зростає, як наслідок, з'являються фундаментальні дослідження щодо аналізу різних аспектів розвитку інноваційного процесу. Заслужують на увагу дослідження у цій сфері таких українських економістів, як: Л. Антонюк, О. Бондаренко, З. Варналій, О. Василенко, Є. Галушко, В. Геєць, В. Громе, І. Джаїн, В. Дорофійенко, А. Єліфанов, О. Вихор, С. Ілляшенко, М. Ільїн, А. Костенко, Є. Лапін, Л. Мельник, А. Поручник, Д. Стеченко, О. Чмир та інші.

У наукових працях цих вчених визначено теоретико-методологічні засади інноваційно орієнтованого регіонального розвитку за умов посилення глобалізаційних процесів. Утім, головна системна проблема полягає в тому, що результативність, якість функціонування і структура креативної частини національної інноваційної системи – сектору досліджень і розробок, освіти, винахідництва – не повною мірою відповідають потенційним потребам інноваційно орієнтованого розвитку економіки. Для ефективного вирішення цієї проблеми необхідно визначити вихідні позиції основних компонентів національної та регіональних інноваційних систем, ступінь їх відповідності вимогам інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, виявити слабкі сторони і перепони, що гальмують такий розвиток, а також наявні переваги і потенційні можливості щодо здійснення узгоджених системних змін.

Метою статті є цілепокладаюча оцінка базових процесів науково-дослідної діяльності, виявлення функцій, які забезпечують

їхню цілісність і неперервність за умов інноваційно орієнтованого економічного розвитку регіонів на макро-, мезо- та мікрорівні.

Виклад основного матеріалу. Розвиток науково-дослідної діяльності в Україні є одним з найважливіших системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави. Зараз Україна представлена у світі як країна з низьким життєвим рівнем громадян, яка придатна лише на роль споживача низькосортної продукції та постачальника напівоброблених сировинних товарів – чорних металів і деяких видів хімічної продукції. Досвід структурної перебудови в Україні показав, що звичайне запозичення теоретичних досягнень та організаційних рішень від тих країн, де ринкова економіка ефективно працює століттями, ще не гарантує успіху [2].

Значною мірою формування та розвиток науково-дослідної діяльності знижується внаслідок неефективної державної інноваційної політики, зокрема, відсутності чіткого розмежування завдань між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, нескоординованості міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків. За даними Державного комітету статистики інвестиції в основний капітал за результатами 2009 року складають 79% обсягу капітальних інвестицій, до яких відносяться господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомості, основних фондів та нематеріальних активів, які підлягають амортизації. Ступінь зносу основних фондів за всіма видами економічної діяльності в Україні на 30.09.2009 р. становила 68,4%. Критичним є ступінь зносу у транспортній галузі – 87% та енергетиці – близько 80% основних фондів ТЕС повністю зношені.

Інвестиції в основний капітал, які зростали з 93,1 млрд. грн. у 2005 році до 233,1 млрд. грн. у 2008 році, стрімко впали у 2009 році до 151,8 млрд. грн. (порівняно з 2008 роком на 41,5%), що становить 16,6% номінального ВВП, тоді як найбільший відносний показник інвестицій в основний капітал був зафіксований у 2007 році – 26,2%. Галузева структура інвестицій в основний капітал не є оптимальною: інвестиції в основний капітал промисловості не дотягують навіть до половини обсягів всіх інвестицій (38%) тоді, як вартість основних фондів промисловості є переважною, а сільське господарство, маючи надзвичайно потужний потенціал, інвестується у незначній мірі (6%).

Структура та динаміка інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування показує, що:

- основним джерелом інвестицій у 2009 році, як і в попередні періоди були і залишаються власні кошти підприємств і організацій, які становлять 63,3% від загального обсягу інвестицій в основний капітал;

- стрімко впала роль банківського кредитування з 17,3% у 2008 до 14,2% у 2009 році, що нижче рівня 2005 року;

- інвестиції в основний капітал за рахунок коштів державного бюджету зростали з 2005 року з 5,1 до 11,6 млрд. грн. у 2008 році, але у 2009 році знизилися майже удвічі – до 6,6 млрд. грн., що складає 4,4% всіх інвестицій в основний капітал. За даними Міністерства фінансів, у 2009 році капітальні видатки державного бюджету були профінансовані в обсязі 10,4 млрд. грн., що май-

же в 2,5 раза менше, ніж у 2008 році. Частка капітальних видатків у загальному обсязі видатків державного бюджету постійно скорочується: 2007 рік – 14,9%, 2008 рік – 10,6%, 2009 рік – 4,3%. У відсотках до ВВП капітальні видатки державного бюджету становили: 2007 рік – 3,6%, 2008 рік – 2,7%, 2009 рік – 1,1%; – кошти іноземних інвесторів у інвестиціях в основний капітал склали у 2009 році 4,5%, що майже вдвічі менше, ніж кошти населення, витрачені на будівництво власних квартир та індивідуальне житлове будівництво. У структурі іноземних інвестицій переважають інвестиції у фінансовий, а не у реальний сектор. Інвестування у великі інфраструктурні проекти та проекти структурного реформування промисловості та сільського господарства з терміном окупності, більше 3 років, не відносилось і не відноситься до сфери інтересів іноземних інвесторів. Найбільш позитивне сальдо торгівельного балансу України досягається по товарах низькотехнологічних груп – чорним металам та харчовим продуктам, відображаючи спеціалізацію країни на галузях, конкурентні переваги яких меншою мірою базуються на інноваційному чиннику. Вартість високотехнологічного імпорту вдвічі перевищує вартість високотехнологічного експорту, про що свідчить коефіцієнт покриття імпорту експортом у високотехнологічних галузях, який складає лише 0,52 [3].

Українська економіка, вважає Н. Мамонтова, все ще перебуває на індустріальній стадії розвитку, у структурі доданої вартості переважають продукти з низьким рівнем переробки (сировина і напівфабрикати). У промисловості України зберігаються диспропорції, які суттєво обмежують перспективи її зростання в довгостроковому періоді, формують значні ризики й бар'єри для зміцнення конкурентоспроможності економіки. Зокрема, сукупна частка середньо- та низькотехнологічних галузей у структурі виробництва переробної промисловості становить 75%, у той час як високотехнологічні – не перевищують 4%. Отже, промисловість усе ще орієнтується на використання традиційних чинників зростання [4].

Показники інноваційної активності в Україні не відповідають сучасним світовим тенденціям. У світі початкова межа інновативності економіки відзначається на рівні 40%, тобто рівні впливу на економічне зростання, який забезпечується за рахунок вагомих результатів науки та їхнього технологічного застосування, інновативність же вітчизняної економіки не перевищує 10–12% [5, с. 12]. Низький рівень інноваційної активності, особливо у створенні та використанні нових технологічних процесів, негативно впливає на структуру промислового виробництва в Україні, знижуючи рівень її наукоємності. Саме тому структурна політика в державі має виконувати активну функцію щодо перебудови регіональних відтворювальних пропорцій в національній економіці, оптимізації співвідношення споживчого, інноваційного, енергосировинного та інфраструктурного секторів.

Проте слід зауважити, що особливостями технологічного розвитку у найближчі десятиліття за прогнозами тенденцій у світовій системі стануть, по-перше, розвиток технологій, що формуються на стику різних предметних галузей, а по-друге, посилення дифузії сучасних високих технологій в середньо- та низькотехнологічні сектори виробничої сфери. Очікується фор-

мування нових виробничих технологій, що забезпечують в рамках традиційних галузей суттєву зміну характеру виробничих процесів і властивостей готової продукції. Зростання продуктивності у світі все більше спиратиметься на нагромадження не фізичного, а людського капіталу та підвищення вкладу в економічне зростання економіки знань.

М. Кондратьєв у своєму вченні про великі цикли кон'юнктури приблизно піввікової тривалості, обґрунтовував закономірний зв'язок «підвищуючих» і «понижуючих» хвиль цих циклів із хвилями технічних винаходів і їх практичного використання [6].

Й. Шумпетер, досліджуючи економічні інновації, відводив значну роль підприємцям-новаторам в економічному прогресі. Адже від них залежить реформування виробництва з використанням винаходів для випуску нових товарів або виробництва старих більш новим способом, відкриваючи нові джерела сировини й матеріалів або нові ринки, реорганізуючи галузь тощо. На його думку, завдяки підприємцям-новаторам в економіці відбуваються динамічні зміни [7].

Б. Твісс розглядав нововведення як процес, в якому винахід або наукова ідея здобувають економічний зміст, творчий характер інноваційної діяльності. Б. Твісс окреслює ряд факторів, що визначають ефективність нововведень, це: ринкова орієнтація, відповідність цілям корпорації, методи оцінки, ефективне управління проектом, творчість, інноваційна обстановка й наявність «захисника проекту», методи оцінки ефективності інноваційних проектів [8].

А.Б. Яффе, Дж. Лернер, С. Штерн, М. Гяратана, С. Торрісі, А. П'агано було наведено приклади економічного зростання країн, що розвиваються, за рахунок інновацій, і виділено ряд факторів економічного зростання [9]. На їхню думку, вагомим чинником інноваційного розвитку економіки є освіта (особливо фахова, оскільки вона відіграє суттєву роль у підтримці технічного прогресу), і витрати великих компаній на дослідження й розробки разом із зусиллями приватних підприємців доповнюють інноваційний процес.

Такої ж думки дотримуються А. Арора і А. Гамбардела, обґрунтовуючи це тим, що у країнах, де розвивається високотехнологічний сектор економіки, є високоосвічені фахівці відповідно до рівня розвитку регіону [10].

Ю. Яковець розглядає інновації як неодмінну частину науково-технічних і економічних циклів (середньо-, довго-, наддовгострокових), основу виходу із кризи. Особливу роль у дослідженнях має взаємозв'язок наукових, технічних, інноваційних, економічних, освітніх, організаційно-управлінських циклів і їхніх інноваційних фаз [11].

В. Полтерович запропонував ділення технологічних нововведень на імітації, що повторюють зроблені в інших країнах нововведення, і власне інновації, здійснювані вперше в світі [12]. Отже, базисні технологічні інновації спрямовані на освоєння нових поколінь техніки і технологій, технологічних укладів; поліпшуючі інновації сприяють поширенню і диференціації цих поколінь і укладів з врахуванням специфічних вимог різних сфер їх вживання; псевдоінновації служать для продовження терміну життя застарілих поколінь техніки і технологій, коли їх потенціал в основному уже вичерпаний.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

На сьогодні доволі актуальним є питання інноваційного розвитку периферійних територій, що виходять за межі центрів і осей розвитку. Дж. Фрідман, Т. Хермансен [13] пропонують їх розвивати на основі моделі «дифузії нововведень», або «хвилі нововведень», запропонованої Т. Хегерстрандом [14]. У даній моделі обґрунтовано чотири стадії «хвилі нововведень»:

– перша стадія (початкова) – характеризується початком дифузійного процесу й різким контрастом між центрами, джерелами поширення нововведення і периферійними територіями;

– друга стадія – початок справжньої дифузії, що обумовлюється дією потужних відцентрових сил, унаслідок яких у віддалених регіонах утворюються нові центри, що швидко розвиваються. При цьому відбувається скорочення різних регіональних контрастів, притаманних першій стадії;

– третя стадія (конденсації) – однакове розширення нововведень у всіх місцях;

– четверта стадія (насичення) – загальний повільний асимптотичний підйом до максимуму.

Відповідно теорії інновацій Т. Хегерстранда, ідеї якого закладено в основу програм регіональної політики та теорій регіонального зростання, територіальна дифузія інновацій має певні закони розповсюдження та може бути змодельована. Дифузія інновацій є вирішальним фактором у визначенні соціального

ефекту (міграційного) для центр–периферійних відносин. Швидкість дифузії залежить від трансляційної спроможності окремих міст, через які вона здійснюється та від інтенсивності та ефективності контактів між людьми в них.

Модель «дифузії нововведень» Т. Хегерстранда пов'язана зі схемою «просторової дифузії» П. Хаггета, згідно з якою зміни в більшості випадків не настають одночасно в усіх точках [15]. Адже звичайно вони починаються у невеликому числі місць, від яких поширюються до інших уздовж каналів зв'язку, через вузли, перетинаючи поверхні, сходячі по ієрархічних щаблях. За таких умов науково–дослідна діяльність може бути ефективною лише за наявності адаптивно працюючої системи державного управління нею, стабільного правового поля, яке регламентуватиме права, обов'язки суб'єктів інноваційної діяльності, створюватиме умови для її стимулювання (див. табл.). Втім, необхідною умовою ефективної реалізації науково–дослідної діяльності в Україні є комплексний підхід до створення і функціонування економіко–організаційного механізму державного регулювання науково–дослідної діяльності на макро–, мезо– та мікрорівнях.

Для реалізації державної політики щодо поліпшення соціально–економічного стану в країні на основі інноваційної моделі розвитку економіки повинні широко використовуватися довгострокові механізми та інструменти державної підтримки, які б стиму-

Особливості функціонування економіко–організаційного механізму державного регулювання науково–дослідної діяльності

Функціональні блоки	Важелі механізму державного регулювання науково–дослідної діяльності		
	на макrorівні	на мезорівні	на мікрорівні
Економічно–фінансовий	– формування системи державної підтримки фундаментальних досліджень; – зростання частки високотехнологічного експорту; – підвищення рівня соціалізації інновацій; – орієнтація державних інвестицій в науку та інновації, стимулювання притоку в ці сфери недержавних коштів, особливо заощаджень громадян	– диверсифікація джерел і механізмів фінансування наукової та інноваційної діяльності; – встановлення ключових орієнтирів для розвитку освітнього потенціалу регіону на стратегічну перспективу; – підвищення ефективності планування, організації й контролю інноваційної діяльності	– освоєння нової техніки та технологій; – проведення технічної реструктуризації підприємств; – стимулювання творчих працівників; – спрямування системи продукування інновацій на кінцевого споживача; – формування системи комерційних замовлень прикладних досліджень
Нормативно–правовий	– вдосконалення нормативно–правової бази розвитку інноваційної системи України; – інтеграція в глобальну інноваційну систему; – контроль у сферах специфікації та захисту прав власності	– створення регіонального ринку інноваційної продукції; – розробка стандартів ефективності використання ресурсів; – створення мереж венчурних та інноваційних фондів як центрів ризикованого кредитування	– удосконалення механізмів управління інноваційною діяльністю підприємства; – постійне підвищення рівня кваліфікації персоналу всіх категорій відповідно до сучасних вимог та напрямів знань; – прискорене впровадження нововведень
Організаційний	– формування інноваційно орієнтованої структури національної економіки; – визначення і підтримка територій інноваційного розвитку; – вдосконалення системи науково–технологічних пріоритетів шляхом запровадження їх ієрархії зі специфічними для кожного її рівня механізмами державної підтримки та відповідальності за їх реалізацію.	– перетворення НДДКР в інструмент розвитку відсталих регіонів та зниження диференціації в їх соціально–економічному розвитку; – впровадження інноваційних стратегій науково–технологічного та територіально–виробничого розвитку регіонів України; – формування інноваційної культури регіону	– оптимізація кадрової структури персоналу, – використання сучасних засобів та методів підтримки прийняття інноваційних проектів

Розроблено автором за [16–19].

лювали підвищення інноваційної активності економіки регіонів у ланцюзі «цінності – свідомість – інтереси особистості – знання – інновації – інвестиції – оптимізація умов якості життя людини».

Висновки

В умовах глобалізації змінюються підходи і механізми реалізації пріоритетів науково-дослідної діяльності. Критерії інноваційно орієнтованого розвитку набувають нового змісту. Широкий спектр процесів, пов'язаних з підпорядкуванням національних, регіональних та корпоративних інноваційних систем та їх елементів потребує створення адаптивних умов функціонування економіко-організаційного механізму державного регулювання науково-дослідною діяльністю на макро-, мезо-, мікро-рівнях. Вибір пріоритетів науково-дослідної діяльності повинний здійснюватися виходячи з аналізу глобальних напрямів техніко-економічної динаміки та передумов формування національних конкурентних переваг.

Отже, виникає необхідність обґрунтування адекватності регіональних пріоритетів науково-дослідної діяльності у ланцюзі «цінності – свідомість – інтереси особистості – знання – інновації – інвестиції – оптимізація умов якості життя людини». Варто відзначити, що саме цінності, свідомість та інтереси особистості формують базу інтелектуальної економіки та обумовлюють розширене відтворення знань та інновацій. Це принципово змінює вигляд сучасного бізнесу на прибутковість інвестицій у процесі створення сприятливих умов якості життя людини. Зроблені висновки про тенденції цілепокладаючої оцінки науково-дослідної діяльності в Україні за умов інноваційно орієнтованого економічного розвитку регіонів дозволяють позначити перспективи подальших досліджень умов формування світової конкурентоспроможності регіональних інноваційних систем.

Література

1. Дегтяр Н. Кадрова складова як стратегічний чинник інноваційного розвитку авіапідприємства / Н. Дегтяр // Економіка, фінанси, право. – 2009. – №9. – С. 3–6.
2. Ульянченко Ю. Стратегія розвитку державної інноваційної діяльності в Україні / Ю. Ульянченко, О. Винокурова // Теорія та практика державного управління. – 2010. – Вип. 2 (29). – С. 1–4.
3. Концепція Державної цільової програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index.php?get=564&id=2548>
4. Мамонтова Н. Тенденції та особливості формування і використання інтелектуального капіталу в Україні / Н. Мамонтова // Економіка України. – 2010. – №8. – С. 30–39.

5. Гуржій А. Інноваційна діяльність в Україні / А. Гуржій, Ю. Каракай, З. Петренко та ін. – К.: УКРІНТЕІ, 2007. – 142 с.
6. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения: избр. тр. / Н.Д. Кондратьев [сост. Ю.В. Яковец]. – М.: Экономика, 2002. – 767 с.
7. Шумпетер Й. Теория экономического развития: (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер: перевод с нем. В.Автономова и др. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.
8. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. [сокр. пер. с англ.; авт. предисл. науч. ред. К.Ф. Пузыня]. – М.: Экономика, 1989. – 217 с.
9. Giarratana M., Torrisi S., Pagano A. The Role of MNCs in the Evolution of the Software Industry in India, Ireland and Israel. / In A. Aurora and A. Gambardella, eds., From Underdogs to Tigers: The Rise and Growth of the Software Industry in Some Emerging Economies. – Oxford, UK: Oxford University Press, 2005. – 324 p.
10. Arora A., Gambardella A. Bridging the Gap / In A. Aurora and A. Gambardella, eds., From Underdogs to Tigers: The Rise and Growth of the Software Industry in Some Emerging Economies. – Oxford, UK: Oxford University Press, 2005. – 324 p.
11. Яковец Ю.В. Эпохальные инновации 21 века / Ю.В. Яковец. – М.: Экономика, 2004. – 444 с.
12. Полтерович В. Проблема формирования национальной инновационной системы / В. Полтерович // Экономика и математические методы. – 2009. – №2. – С. 3–18.
13. Regional Policy; Readings in Theory and Applications / Ed. By Friedman J., and Alonso W. – The MIT Press, 1975. – 808 p.
14. Hagerstrand T. Innovation diffusion as a spatial process. – Chicago: University of Chicago Press, 1968. – 320 p.
15. Харрет П. Пространственный анализ в экономической географии / П. Харрет [пер. с англ. под ред. В.М. Гохмана и Ю.В. Медведкова]. – М.: Прогресс, 1968. – 392 с.
16. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article>
17. Анализ инновационной политики России и Украины по методологии Европейского сообщества / Под ред. Ивановой Н.И., Егорова И.Ю., Радошевича С. – М.: ИМЭМО РАН, 2008. – 237 с.
18. Про стан та перспективи підприємництва в Україні: Національна доповідь / К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, Е.М. Ліанова та ін. – К., Держкомпідприємництва, 2008. – 226 с.
19. Федулова Л. Державна політика в національній інноваційній системі: стабільність зберігається / Л. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №4(82). – С. 90–103.